ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

АЗДТГ-ын байр, А корпус 3 давхар,
Мөрөн сум, Хөвсгөл аймаг, 67120
Утас/факс:7038 3793, Цахим шуудан:khuvsgul@audit.gov.mn
Цахим хуудас: www.audit.mn

2024.08.02 № 01/682

танай _____-ны № _____-т

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН
ЖАРГАЛАНТ СУМЫН МОНГОЛ
АРДЫН НАМЫН ХОРООНЫ
ДАРГА Х.БОЛД-ЭРДЭНЭ ТАНАА

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Хөвсгөл аймгийн Жаргалант сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох Хөвсгөл аймгийн Жаргалант сумын Монгол Ардын намын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Хөвсгөл аймгийн Жаргалант сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Боловсруулсан:
Хянасан:
Хувь: 3
Огноо: 2024.08.02

Дүгнэлт

Хөвсгөл аймгийн Жаргалант сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Хөвсгөл аймгийн Жаргалант сумын Монгол Ардын намын хорооны ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлага болон холбогдох хууль, тогтоомжид тус тус нийцсэн байна.

Хөвсгөл аймгийн Жаргалант сумын Монгол Ардын намын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр (16. хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Хөвсгөл аймгийн Жаргалант сумын Монгол Ардын намын хороонд.

Хувийг: Хөвсгөл аймгийн Жаргалант сумын Сонгуулийн хороонд.

Хавсралт 16. хуудастай.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ
АУДИТОР А.ЭРДЭНЭБААТАР

МОНГОЛ
АРДЫН НАМ

ШИНЭ СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО
СУМЫН ХӨГЖЛИЙН РЕФОРМ \ ХӨТӨЛБӨР \

2024-2028 ОН

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР : \ ЖАРГАЛАНТ СУМ \

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ЖАРГАЛАНТ СУМ
2024 он

1720000001 : 9070605
0000000001

Үндэслэл:

- ✔ Намын гишүүд дэмжигчдийн өдөрлөгөөс ирүүлсэн санал
- ✔ **“Алсын хараа 2050”** Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн хөтөлбөр
  - ✔ Жаргалант сумын Хөгжлийн хөтөлбөр\ 2012 2032 он \
- ✔ **“Хөгжсөн Хөвсгөл 2030”** хөтөлбөр
- ✔ Монгол Улсын Их Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд Монгол Ардын Намаас дэвшүүлсэн **“Шинэ сэргэлтийн бодлого бүсчилсэн хөгжлийн реформ”** мөрийн хөтөлбөр
- ✔ Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль
- ✔ Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль

Уриа: **АРД ТҮМНИЙ ЯЛАЛТ**

Зорилго: **ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ӨРХ БҮРИЙН ХААЛГААР ОРУУЛНА.**

0000000002

АГУУЛГА:

НЭГ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ӨРХ БҮРД ХҮРЭХ ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1.1 Эрүүл мэнд

1.2 Боловсрол

1.3 Хүн ам, нийгмийн бүлгүүд рүү чиглэсэн хөгжлийн бодлого

1.4 Соёл, спорт

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ТОГТВОРТОЙ ХАНГАХ БОДЛОГО

2.1. Хөдөлмөр эрхлэлт, шинэ ажлын байр, бизнес хөрөнгө оруулалтын таатай орчин

2.2. Эрчим хүч, зам тээвэр

2.3. Дөрвөн улирлын аялал жуулчлал, соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл

2.4. Эрүүл хүнс

2.5. Хөдөө аж ахуй, Шинэ хоршоо хөдөлгөөн

ГУРАВ. ШУДАРГА, ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООНД ТУЛГУУРЛАСАН ЦАХИМ ЗАСАГЛАЛ

3.1. Хүний эрх

3.2 Төрийн албаны хүний нөөцийн бодлого ба нийгмийн баталгаа

3.3 Ухаалаг “E-Mongolia”AI шинэчлэл- Цахим засаглал

3.4 Иргэдэд ойр төрийн үйлчилгээ

ДӨРӨВ. ХҮН БА ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН

4.1. Уламжлалт нүүдлийн аж ахуй ба сорилт бэрхшээл

4.2. Ногоон эдийн засаг

ТАВ. ХОТ ХӨДӨӨГИЙН ТЭНЦВЭРИЙГ ХАНГАХ БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

5.1 Хойд бүсийн хөгжил

0000000003

5.2 Жаргалант сумын хөгжлийн төлөвлөлт

НЭГ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ӨРХ БҮРД ХҮРГЭХ ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1.1 <u>Эрүүл мэнд</u>

1.1.1.Эрүүл дадал хэвшилтэй, идэвхтэй амьдралын хэв маягтай иргэнийг төлөвшүүлэхэд иргэдэд эрүүл мэндийн мэдлэг олгох, тэдний эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх, эрүүл мэндийн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, судалгааны чиглэлээр нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх "Нийгмийн эрүүл мэндийн төв" 30 ортой хүн эмнэлэгийн байрыг барьж, тоног төхөөрөмжийг үе шаттай шийдвэрлэнэ.

1.1.1. Зонхилон тохиолдох халдварт болон халдварт бус өвчнөөс сэргийлэх, илрүүлэх, хянах тогтолцоог орон нутгийн түвшинд зохион байгуулж, хариу арга хэмжээний тогтолцоог бэхжүүлнэ.

1.1.2. Монголын уламжлалт анагаах ухааныг орчин үеийн анагаах ухаантай хослуулан хөгжүүлж, орон нутгын хувийн эмнэлэгийг дэмжиж өргөтгөнө .

1.1.3. Анхан шатны эрүүл мэндийн, боловсон хүчин"шүдний эмч" шүдний иж бүрэн тоног төхөөрөмжөөр хангаж "Эрүүл шүд- Жаргалант" арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

1.1.4. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн чанар, аюулгүй байдлыг хангах, цахим хяналтын тогтолцоог бий болгох, хадгалалт, түгээлтэд тавигдах стандартын хэрэгжилтийг хангасан эмийн нэгдсэн агуулах барина.

1.1.5. Орон тооны таван их эмчийг тогтвор суурьшилтай бүрэн ажиллуулна.

1.1.6. Эрүүл мэндийн байгууллагын ажиллагсдын нийгмийн баталгааг хангах, хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажиллуулахад дэмжлэг үзүүлэх, орон нутагт эмч ажилчдын байр байгуулах арга хэмжээ авна.

1.1.7. Нөхөн үржихүйн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дэмжих замаар сэргийлж болох, эх хүүхдийн эндэгдэлд нөлөөлөх хүчин зүйлийг багасгаж, эх, хүүхдийн эндэгдэл бууруулах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

1.1.8. Сумын баг бүрд иргэд эрүүл зөв хооллолт, стрессээ удирдах, хөдөлгөөний хомсдолоос сэргийлэх, бие бялдраа хөгжүүлэх дасгал хөдөлгөөн, иог, бүжиг хийх зэрэг цогц үйлчилгээ авах боломж бүхий **"Эрүүл зөв амьдрал"** жижиг төвүүд ажиллуулах боломжийг төр, хувийн хэвшлийн оролцоотойгоор дэмжин хөгжүүлнэ.

1.1.9. Хүн амын амьдралын зөв дадал хэвшлийг дэмжих, архи, мансууруулах бодис, цахим тоглоом болон бусад бүх төрлийн донтолтоос урьдчилан сэргийлэх, эмийн зохистой хэрэглээг төлөвшүүлэх судалгаа, мэдээлэл, сургалт сурталчилгааны ажлыг эрчимжүүлнэ.

1.1.10. "Элэг бүтэн Монгол", хүүхдийн "Эрүүл шүд", "Умайн хүзүүн хавдаргүй Монгол" хөтөлбөрүүдийг үргэлжлүүлнэ.

1.1.11. Эрт илрүүлэгт бүх иргэдээ хамруулж хөдөөгийн эмч нарыг баг дээр нь тогтвор суурьшилтай ажиллуулна .

0000000004

1.2 Боловсрол

1.2.1. Сургалтын шинэчилсэн хөтөлбөрт суурилсан арга хэмжээг үр дүнд хүргэх

1.2.1.1. "ОРОН НУТАГ СУДЛАЛ" хичээлийг чиглэлээр зохион байгуулж, үр дүнд хүргэнэ. /Орон нутгийн ёс заншил, Орон нутгийн түүх, Орон нутгийн МАА, Орон нутгийн газар зүй/

1.2.1.2. Малчдын 4-5 настай хүүхдийн сургуульд бэлтгэгдсэн байдлыг дэмжих "ЗУНЫ ЦОГЦ СУРГАЛТ" төслийг туршин хэрэгжүүлнэ.

1.2.2. Хүүхэд хөгжил, хамгааллыг бодит байдалд суурилж хөгжүүлэх

1.2.2.1. Хүүхэд бүрийн чадвар-хөгжлийн судалгаа төвтэй "ДЭЛХИЙД ӨРСӨЛДӨХ ХӨВСГӨЛИЙН ХҮҮХДҮҮД" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

1.2.2.2. "ХҮҮХДИЙН ӨӨРИЙН УДИРДЛАГЫН БАЙГУУЛЛАГА"-ын нэгдсэн төвтэй хамтран ажиллах салбар төвийг Жаргалант суманд байгуулна.

1.2.3. Багшийн хөгжил, нийгмийн баталгаа, үнэлэмжийг нэмэгдүүлэх.

1.2.3.1. Хүний нөөцийн бодлого, залуу боловсон хүчнийг дэмжсэн "ТҮРЭЭСИЙН БАЙР-ЦОГЦОЛБОР" төслийг алслагдсан тус суманд эхний ээлжинд хэрэгжүүлнэ.

1.2.3.2. "АНГИ УДИРДАГЧ БАГШ" орон нутгийн урамшуулал-хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

1.2.4. Суралцахуй төвтэй орчиныг бүрдүүлэх

1.2.4.1. Судалгаа, үнэлгээ, шалгалтын "ЦАХИМ ТАНХИМ"-ыг сургууль дээр хөгжүүлнэ.

1.3 Хүн ам, нийгмийн бүлгүүд рүү чиглэсэн хөгжлийн бодлого

Хүүхэд

1.3.1 Хүүхдийн эрүүл мэнд, боловсрол, хамгааллын үйлчилгээг сайжруулж, суманд гэр бүл, хүүхэд хөгжил хамгааллын нийгмийн ажилтантай болгоно.

1.3.2 Хүүхдийн хөгжлийн төв, спортын талбай, хичээлээс гадуурх хөгжлийн үйлчилгээний тоо, орчин, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

1.3.3 Хүүхдийн бодит оролцоо, хэрэгцээнд суурилсан хөгжлийн үйлчилгээг дэмжинэ.

1.3.4 Эрсдэлт нөхцөлд байгаа болон хараа хяналтгүй хүүхдийг илрүүлэх арга хэмжээ авч, хариу үйлчилгээ, хяналтыг сайжруулна.

1.3.5 Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, эрсдэлт нөхцөл байдал тулгарсан үед авах арга хэмжээний мэдлэг, чадавхийг хүүхэд, өсвөр үеийнхэнд төлөвшүүлэх арга хэмжээ хэрэгжүүлнэ.

Гэр бүл

0000000005

1.3.6 Гэр бүлийн гишүүд, эцэг, эхчүүдийн үүрэг, хариуцлагыг нэмэгдүүлэх, хандлага өөрчлөх, гэр бүлийн хөгжлийг дэмжих ажлыг салбар дундын хамтын ажиллагааны хүрээнд эрчимжүүлж, гэр бүлд ээлтэй бодлого хэрэгжүүлнэ.

1.3.7 "Гэр бүлд зөвлөгөө өгөх танхим"-ыг суманд байгуулж, бүх нийтийн соён гэгээрэл, гэр бүлийн боловсролыг дээшлүүлэх, зөвлөн туслах үйлчилгээний орчин, нөхцөл, хамтын ажиллагааг сайжруулна.

1.3.8 Гэр бүлийн хүчирхийллийн хохирогчдод чиглэсэн үйлчилгээ, орчин нөхцөлийг стандартад нийцүүлж, хамтарсан багийн ажлын үр нөлөөг дээшлүүлнэ.

1.3.9 Хувь хүн, гэр бүлтэй ажиллагсдын хандлага, чадавхийг дэмжсэн арга хэмжээ авч, нийгмийн ажилтан, сэтгэл зүйчдийг анхан шатны нэгжид тогтвортой ажиллуулна.

1.3.10 Эхчүүдэд зориулсан төрөлжсөн мэргэжлийн асрах үйлчилгээ үзүүлэх төвийн үйл ажиллагааг эрэлтэд нийцүүлэн хувийн хэвшилтэй хамтран хэрэгжүүлнэ.

Бусад

1.3.11 Залуучуудын бизнес эрхлэх боломж, гарааны бизнес эрхлэх нөхцөлийг нэмэгдүүлнэ.

1.3.12 Ахмадын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, орлогыг нэмэгдүүлэх, мэдлэг туршлагаа залуучуудад өвлүүлж үлдээхэд дэмжлэг үзүүлнэ.

1.3.13 Хөдөө аж ахуйн даатгалын тогтолцоог сайжруулж, малчид, тариаланчдыг эрсдэлээс хамгаална.

1.3.14 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан тэгш хүртээмжтэй дэд бүтцийн стандартыг бүх төрлийн орон сууц, худалдаа үйлчилгээний байгууллагуудад мөрдүүлнэ.

1.3.15 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэх, орлого олох боломжийг нэмэгдүүлнэ.

1.3.16 Амьжиргааны баталгаажих түвшнээс доогуур орлоготой иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлж, ядуурлыг 2 дахин бууруулах бодлого баримтална.

1.3.17 "Халамжаас хөдөлмөрт" бодлогын хүрээнд зорилтот бүлгийн иргэдийг тогтвортой ажилд зөвлөн чиглүүлэх, ур чадвар эзэмшүүлэх хөтөлбөрт хамруулан зуучлах үйлчилгээний тогтолцоог хөгжүүлнэ.

1.3.18 Төрөөс үзүүлж буй нийгмийн халамж, тусламж, үйлчилгээг зөвхөн зорилтот бүлэгт чиглүүлнэ.

1.3.19 Бага өртөгтэй түрээсийн орон байрны хангамжийг нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.

1.3.20 Төрийн албан хаагч болон ахмад настан хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан орон байрны хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

0000000006

1.4. Соёл, спорт

Соёл

1.4.1. Соёл урлагийн салбарын хүний нөөцийн чадавхуулж хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх замаар стандарт хангасан чанартай, хүртээмжтэй үйлчилгээг хүргэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.

1.4.2 Аймгаас хэрэгжих "Соёл урлаг" дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх чиглэлээр төсөл арга хэмжээг дэмжин хөгжүүлнэ.

1.4.3. Соёлын аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн үйлчилгээг олшируулж, гадаад дотооодын аялагчдад зориулсан хөтөлбөрүүдийг дэмжинэ.

Спорт

1.4.4. Нийтийн биеийн тамирын үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор сумын зарим багийн төвүүдийг залтай болгож, нийтийг спортоор хичээллэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

1.4.5. Өсвөр үеийн шигшээ багийг бэлтгэх тогтолцоог сайжруулж 10-аас доошгүй төрлөөр хичээллүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэн спортын амжилтыг дэмжин ажиллана.

1.4.7. "Сорил-100 төв"-ийг зохион байгуулж, Монгол хүний дундаж наслалтыг нэмэгдүүлэх зорилтыг хангана.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ТОГТВОРТОЙ ХАНГАХ БОДЛОГО

2.1. Хөдөлмөр эрхлэлт, шинэ ажлын байр, бизнес хөрөнгө оруулалтын таатай орчин

Хөдөлмөр эрхлэлт, шинэ ажлын байр

2.1.1. Шинээр зохистой ажлын байрыг бий болгох төлөвлөгөө баталж, ажилгүйдлийн түвшнийг тууштай бууруулах бодлого баримтлана.

2.1.2. "Ур чадвартай ажилтан" санаачилгын хүрээнд ажилтныхаа мэргэжлийн ур чадварыг ахиулах урт, богино хугацааны сургалтад хамруулсан ажил олгогчийг дэмжин ажиллана.

2.1.3. Урт хугацаанд ажил завсардсан болон эх орондоо буцаж ирсэн иргэдэд мэргэжлийн өөрөө удирдах ёсны байгууллагын зүгээс дахин ур чадвар эзэмшүүлэх, мэргэшлийн зэрэг, гэрчилгээ олгох үйл ажиллагааг дэмжинэ.

2.1.4. Салбар хоорондын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх замаар хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.

0000000007

2.1.5. "Старт-ап" гарааны бизнес эрхлэгчдийг орон нутгаас дэмжих, бизнес хөгжлийн төвд бизнесээ бойжуулах боломжийг бүрдүүлэх

2.1.6. Залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих загвар төвийг бий болгож орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх

2.1.7. Хувийн хэвшил, өрхийн үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг дэмжих замаар шинэ ажлын байрыг бий болгох

2.1.8. Хувиараа хөдөлмөр эрхэлж буй болон бизнесээ эхэлж буй иргэдэд чиглэсэн зөвлөн туслах, ажлын байр нэмэгдүүлэх Нийтийн ахуйн үйлчилгээний төв\ "халуун үс,үсчин,оёдол гэх мэт" \-ийг сумын төвд өргөжүүлж, жижиг дунд үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгчдийг дэмжинэ.

2.1.9. Хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээнд хамрагдаж буй хөдөлмөрийн насны иргэдийг түр болон цагийн ажлын байранд зуучлах замаар хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.

2.1.10. Аялал жуулчлал, мал аж ахуйн чиглэлээр өрхийн үйлдвэр эрхлэгчдийг дэмжих зорилгоор **"Жаргалантад үйлдвэрлэв"** брэнд бүтээгдэхүүний төвлөрсөн цэгийг Аялал жуулчлалын мэдээллийн **"Хөх баавгай үүр төв"**-ийг түшиглэн нээж, орон нутгийн онцлогт нийцүүлэн үйлдвэрлэл хийж буй өрхийн бизнес эрхлэгчдэд таатай нөхцөл бүрдүүлэх

2.1.11. Өрхийн үйлдвэрлэл эрхлэх хүсэлтэй хөдөлмөрийн насны иргэдийг жижиг дунд үйлдвэрлэл хөгжсөн аймаг,сумд, бусад орны туршлага судлуулах

Бизнес хөрөнгө оруулалтын таатай орчин:

2.1.12. Нийтийн эзэмшлийн зам талбай, цэцэрлэгт хүрээлэн зэрэгт үйлчилгээ эрхлэх боломжийг иргэдэд олгоно.

2.1.13. Зах зээл дэх чөлөөт өрсөлдөөнийг дэмжих, старт-апп компаниуд бойжих нөхцөлийг бүрдүүлж, залуучууд болон жижиг компаниуд шударгаар өрсөлдөх суурийг тавьж, аливаа нэг компани бүх салбарт давамгай байдалтай ноёрхохгүй байх, нийтээр хөгжихөд дэмжинэ.

2.1.14. Жижиг дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг хөнгөлөлт\ Бага хүүтэй, урт хугацаатай\-тэй зээлийн бодлогоор дэмжинэ.

2.1.15. Зээлийн уян хатан нөхцөлтэй тоног төхөөрөмжийг эрэлт хэрэгцээтэй уялдуулан нийлүүлнэ.

2.1.16. Хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд төвлөрлийг бууруулах зорилгоор тус суманд шилжин ирсэн ажил олгогчдын дэмжих "**Найрсаг Жаргалант**" дэд хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

2.2. <u>Дэд бүтэц</u>

0000000008

2.2.1. Сумын төвийн гудамж, хорооллыг шаардлага хангасан гэрэлтүүлэгтэй болгож, аюулгүй байдлыг хангах ажлыг үе шаттай эхлүүлнэ.

Аймаг, сум хоорондын шуудан хүргэлтийн үйлчилгээний чанарыг сайжруулж, хүргэлтийн үйлчилгээнд ухаалаг технологи нэвтрүүлнэ.

2.2.5. **<u>Дөрвөн улирлын аялал жуулчлал, соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл</u>**

2.3.1. GoMongolia" арга хэмжээг үргэлжлүүлж, гадаад жуулчдын тоог жилд нэмэгдүүлнэ.

2.3.2. Аялал, жуулчлалын аяллын операторын чиглэлээр нэн шаардлагатай хүний нөөц, мэргэжилтэн бэлтгэхэд бодлогоор анхаарна..

2.3.3. Монголын нүүдлийн соёл, орон нутгийн онцлогт тохирсон брэнд бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний нэр төрөл, чанар, дизайныг сайжруулан, хөгжүүлж, орон нутагт орох орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.

2.3.4. Аялал жуулчлалын бүс дэх хоршоо, нөхөрлөлийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг ногоон зээл, худалдааны сувгуудаар дэмжих бодлого баримтлана.

2.3.5. Аялал жуулчлалын төрлүүд, тэдгээрийн дэд бүтцийн чанар, хүртээмж Аялал жуулчлалын цаг хугацааг уртасгах хүртээмжийг нэмэгдүүлэх хөрөнгө оруулалтыг дэмжинэ.

2.3.6. Аялал жуулчлалаар зорин очих газруудад ариун цэврийн байгууламж бүхий түр буудаллах цэг, амрах өртөө, түр отоглох цэг, үйлчилгээний цогцолборыг бий болгох асуудлыг бодлогоор дэмжинэ.

2.3.7. Соёлын бүтээгдэхүүн, контентыг аялал жуулчлалтай хослуулан хөгжүүлж, соёл, аялал жуулчлалын салбарын орлогыг нэмэгдүүлж орон нутагт үлдэх өгөөжийг нэмэгдүүлнэ.

2.3.8. Соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

2.4. <u>Эрүүл хүнс</u>

2.4.1. Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах **"ХҮНСНИЙ ХУВЬСГАЛ"** хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж, гол нэр төрлийн 19 бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг орон нутгийн бодлогоор дэмжинэ.

2.4.2. Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг дөрвөн улиралд бэлтгэн нийлүүлэх, хадгалах нэгдсэн тогтолцоог бүрдүүлж, иргэдийг хямд, чанартай мах, сүү, хүнсний ногоогоор хангана.

2.4.3. Цэцэрлэг, сургуулийн үдийн хоолонд сүү, сүүн бүтээгдэхүүний хэрэглээг нэмэгдүүлэх замаар малчдын орлогын тогтвортой байдлыг хангана.

0000000009

2.4.4. “Эко хүнс үйлдвэрлэгч” болзол журам хангасан үйлдвэр, аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг дэмжиж, еко хүнсний бүтээгдэхүүний нэр төрөл тоог өсгөж, зах зэлийн хүрээг нэмэгдүүлнэ.

2.4.5. Сумын төвд үйлдвэрлэлийн болон эрүүл ахуйн зохистой дадал дадал нэвтрүүлсэн орчин үеийн техник технологи бүхий мал нядалгааны болон махны цэгүүдийг бий болгоно.

<u>Хөдөө аж ахуй, Шинэ хоршоо хөдөлгөөн</u>

Мал аж ахуй

2.5.1. “Шинэ хоршоо” хөдөлгөөнийг сум, орон нутгийн хэмжээнд өрнүүлж, иргэд хоршоолохыг дэмжинэ.

2.5.2. Мал аж ахуй түүний бүтээгдэхүүний загвар хоршоог суманд бий болгоно.

2.5.3. Эрчимжсэн мал аж ахуй эрхлэх шалгарсан арга аргачлалыг сурталчилж, бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалын хүрээнд дутагдалтай малын эмч, мал зүйч, мэргэжилтэн бэлтгэх бодлого баримтална.

2.5.4. Малчдын боловсрол, эрүүл мэнд, нийгэм, соёлын үйлчилгээг хоршоогоор дамжуулан шинэ түвшинд гаргана.

2.5.5. Хоршоололд суурилсан хагас эрчимжсэн мал аж ахуйг дэмжих хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрийг үргэлжлүүлнэ.

2.5.6. Малчид хоршоолох замаар мах, сүү, арьс шир боловсруулах цех байгуулах, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.

2.5.7. Малчин өрхөд тэжээлийн ургамал, тариалах зорилгоор өвөлжөө, хаваржааны ойролцоох газрыг эргэлтэнд оруулж ашиглуулах /1 өрхөд 2 га хүртэл/

2.5.8. Газар тариалангийн бүс нутгуудад байгаа малын өвс, тэжээлийн аюулгүйн нөөцөөс сумын болон хот айлуудын нөөц бүрдүүлэхэд Хоршоолол, нөхөрлөлүүдийн оролцоог түлхүү дэмжинэ.

2.5.11. Малын чанарыг сайжруулахад дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэн ашиглаж буй иргэдэд дэмжлэг үзүүлэх /жишээ нь: өндөр ашиг шимт үхрийн үрээр зохиомол хээлтүүлэг хийх/

2.5.12. Стандартын шаардлага хангасан хээлтүүлэгч бэлтгэн нийлүүлж буй мэргэжлийн байгууллагад дэмжлэг үзүүлэх /бух, хуц, ухна бэлтгэсэн мэргэжлийн байгууллагад/

2.5.13. Мал эмнэлгийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

- Мал амьтнаас хүнд халдварладаг халдварт өвчний хяналт, хариу арга хэмжээний бэлэн байдлын хангуулж ажиллах, төвтэй болох;

- 2.5.14. Малын чанар үүлдэр угсааг сайжруулна.

0000000010

- Гоц халдварт өвчингүй тайван бүс нутаг болох зорилт дэвшүүлэх;
- Гоц халдварт өвчингүй бүс нутаг болох зорилтыг хэрэгжүүлэх;

2.5.15. Уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицож эрсдэлийг даван туулах чадвартай мал аж ахуйг хөгжүүлнэ.

- Өсвөр малыг чиглэлтэй үржүүлж түргэн хугацаанд малыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах, туршилт судалгаа хийж, түгээн дэлгэрүүлэх, гадаад дотоодын зах зээлд таатай нөхцөлийг бүрдүүлэх .
- Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг гарал үүслийг тодорхой болгох, малыг ээмэгжүүлж, бүртгэл мэдээллийг нэгдсэн санд оруулах ажлыг эрчимжүүлэх
- Малын тэжээлийг нэмэгдүүлэх замаар ашиг шимийг улирлын хамаарлыг бууруулах
- Баталгаажсан үүлдэр омгийн малын ашиг шимийг тогтоож, мал аж ахуйн нэгдсэн санд бүртгэх, цаашид хамгаалах, ашиг шимийг нэмэгдүүлэх бодлоготой байх
- Баталгаажсан үүлдэр, омгийн малаар төрийн болон хувийн хэвшилд цөм сүргийг бүрдүүлж, стандартын шаардлага хангасан хээлтүүлэгчийг бойжуулан, мэргэжилтний хяналтад доор малчин өрхөд түрээсээр ашиглуулах замаар нийт мал сүргийн чанарыг сайжруулах

Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл

2.5.16. Хөдөө аж ахуйн салбарт туршилт судалгааны станцыг орон нутагт байгуулах

2.5.17. Төв суурин газрын хүн амыг хүнсний хэрэгцээг хангах зорилгоор сүүний үхрийн аж ахуйг стандартын дагуу байгуулж хүүгийн бодлогоор дэмжих,хүнсний захыг өргөтгөж төвлөрсөн халаалт оруулах .

2.5.18. Ногоон тэжээл тариалах, хадлангийн талбайг малчин өрхөд эзэмшүүлэх

2.5.19. Сумын төвийн 5-р хороолол "Хөшиг модонд"-д мал бүхий өрхийн хороолол бий болгож, махны, сүүний үхэр, хонины аж ахуй, гахай, тахианы аж ахуйг хөгжүүлнэ .

2.5.20. Малчдад сургалт мэдээллийг үе шаттай зохион байгуулах, туршилт судалгааг хамтран зохион байгуулах.

2.5.21. Мал үржүүлэг технологийн ажил үйлчилгээний нэгжийг бий болгох, дэмжлэг үзүүлэх

2.5.23. Малчдын хоршоолол байгуулах үүсгэл санаачилгыг дэмжих сацуу Мал аж ахуйн дэвшилтэд технологийг ашиглаж, малын ашиг шимийг нэмэгдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх

0000000011

2.5.25. Малын гаралтай бүтээгдэхүүний үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх замаар малчдын орлогыг нэмэгдүүлэх.

2.5.26. Зөгийн аж ахуйг эрчимтэйгээр дэмжиж, зөгийн балын брэндийг бий болгох

2.5.27. Гарал үүсэл нь тодорхой Хөвсгөл-Органик ноос, хөөвөр, ноолууран бүтээгдэхүүн болон мах, сүүн бүтээгдэхүүний хөгжүүлэх, сурталчлах

2.5.28. Гадаад дотоодын жуулчдыг малчин өрхөөр зочлуулах арга хэмжээг зохион байгуулах, нүүдлийн соёл, бэлчээрийн мал аж ахуйг сурталчлах үүнээс орлого олох боломжийг бий болгох.

2.5.29. Мал аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүний үзсэглэн худалдааг аймаг суманд жил бүр зохион байгуулна.

2.5.30. Хариуцлагатай нүүдэлчин стандартыг нэвтрүүлэх замаар малыг тэжээлэг арчилгаа маллагааг сайжруулах

2.5.33. Тусгай хамгаалалттай газар отор нүүдэл хийх боломжийг бүрдүүлэх

2.5.34. Ашиглагдахгүй байгаа бэлчээрийг ашиглах худаг ус гаргах

2.5.36. Бэлчээрийн хөнөөлт мэрэгч амьтантай тэмцэх дэвшилтэд аргыг нэвтрүүлэх сацуу Мал эмнэлэгийн өвөлжөө хаваржааны хашаа хороог ариутгах ариутгалын хорхой шавьж устгах машинтай болгох.

2.5.37. Малын түүхий эдэд анхан шатны боловсруулалт хийх сум дундын хоршооллыг бүсчлэн байгуулж, малчдад хувь эзэмшүүлэх бодлогыг дэмжинэ.

2.5.38. Бэлчээрийн болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицсон салбар болгон хөгжүүлнэ.

2.5.39. Малчид, тариаланчдын залгамж халааг бэлтгэх аяныг хэрэгжүүлнэ.

Газар тариалан, хүнсний ногоо

2.5.41. Дөрвөн улирлын хүлэмж, агуулах, зоорийн аж ахуйг хөгжүүлэх замаар хүнсний ногоо, жимс жимсгэнийн нэр төрлийг нэмэгдүүлж, дотоодын хэрэгцээг жилийн турш тогтвортой хангана.

- Хүлэмж, жижиг талбайн хөрс боловсруулах шинэ техник технологийг нэвтрүүлнэ. /мотоблок, культиватор/

- Хөдөлмөр хөнгөвчилсөн шинэ технологи нэвтрүүлсэн төмс, ногоо хураах техник хэрэгсэл

ГУРАВ. ШУДАРГА, ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООНД ТУЛГУУРЛАСАН ЦАХИМ ЗАСАГЛАЛ

<u>3.1. Хүний эрх</u>

0000000012

3.1.1. Хүний эрхийг хангах үндэсний II хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
3.1.2. Цахим орчин дахь ялгаварлал, хүчирхийлэл, тэгш бус байдлыг бууруулж, хамгаалах бодлого хэрэгжүүлнэ.
3.1.3. Төр, иргэний нийгэм, хувийн хэвшлийн санаачилга, оролцоо, хамтын ажиллагааг дэмжинэ.
3.1.4. Төрийн байгууллагын шийдвэр гаргалтад хүний эрхийн мэдрэмжтэй хандаж, хүний эрхийг зөрчсөн аливаа шийдвэр гаргахгүй байхад анхаарна.
3.1.5. Бүх нийтэд хүний эрх, жендерийн боловсрол олгож, бүх түвшинд хүйсийн тэнцвэрт байдлыг хангах бодлого баримтална.
3.1.5. З айлшгүй шаардлагатай асуудлаар хяналт хийх " Нээлттэй сонсгол"-ыг зохион байгуулж, иргэдийн мэдэх эрхийг хангана.

3.2 Төрийн албаны хүний нөөцийн бодлого ба нийгмийн баталгаа

3.2.1. Чадахуйн зарчимд суурилсан мэргэшсэн, тогтвортой төрийн албыг бэхжүүлж, бүх нийтийн шударга ёсыг эрхэмлэсэн хандлагыг төлөвшүүлж, төрийн үйлчилгээг цахимжуулан чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
3.2.2. Албан тушаалтны буруутай шийдвэрээс болж хохирсон төрийн албан хаагчийн хохирлыг буруутай этгээдээс барагдуулах ажиллагааг зохион байгуулна.
3.2.3. Сум, багт дутагдалтай байгаа боловсон хүчнийг тогтвортой ажиллуулах бодлого хөтөлбөр хэрэгжүүлж, орон нутгийн нэмэгдлийг төсөвт нийцүүлэн 100 хүртэл хувиар нэмэгдүүлнэ.
3.2.4. Төрийн албан хаагчийн ёс зүй, хариуцлага, ажлын гүйцэтгэл, үр дүнд суурилсан урамшууллын тогтолцоог хэрэгжүүлнэ.
3.2.5. .Төрийн бус байгууллагуудын ажлын тайланг жилд иргэдэд тайлагнуулж, үр дүнг сумын эрх бүхий байгууллагын хурлаар хэлэлцэж хэвших
3.2.5. Багийн засаг дарга,эмч, Байгаль хамгаалагч нарыг багийнхаа төв дээрээ байршиж, иргэдэд үйлчилгээг үзүүлэх боломжит зохицуулалтыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран хийх
3.2.5. Төрийн албаны хүний нөөцийн чадавхийг бэхжүүлэх "Сургалт", "Ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг хангах" дэд хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
3.2.6. Төрийн албанд таваас дээш жил үр бүтээлтэй ажиллаж, сүүлийн гурван жилд нь "Маш сайн" үнэлэгдсэн төрийн албан хаагчийг "1+2" буюу гадаадад хэлний бэлтгэл болон ахисан түвшний сургалтад хамруулах бодлого баримтална.
3.2.7. Төрийн албан хаагч нь улс төрөөс ангид, дарамтгүй ажлаа хийх боломжийг бүрдүүлнэ.
3.2.8. Төрийн албан хаагчдын цалин хөлсөнд нийцсэн ипотекийн зээл олгох, багш, эмч нарт зориулсан хотхон байгуулж, хөнгөлттэй үнээр орон сууц олгох бодлого баримтална.

3.3 Ухаалаг "E-Mongolia"АІ шинэчлэл- Цахим засаглал

3.3.1. Цахим хөгжлийн нэгдсэн бодлогыг хэрэгжүүлж, төрийн бүх үйлчилгээг цахимжуулснаар ил тод, шуурхай, хүртээмжтэй хүргэх нөхцөлийг бүрдүүлж, хүнд суртал, авлигаас ангид сум болно.

3.3.2. Төрийн бүх үйлчилгээ цахим хэлбэрт шилжүүлж, " E- Mongolia" системийг хөгжүүлж, төрийн үйлчилгээг шат дамжлагагүй хүргэнэ.

3.3.3. Төрийн үйл ажиллагаанд иргэдийн хяналт тавих тогтолцоог технологийн шийдлээр сайжруулан шилэн ажиллагааг үргэлжлүүлнэ.

3.3.4. Иргэний бүртгэл, үл хөдлөх хөрөнгө, газрын бүртгэл, харилцаанд "блокчейн" технологийг ашиглан маргааныг бууруулна.

3.4 Иргэдэд ойр төрийн үйлчилгээ

3.4.1. Төр, иргэн, хувийн хэвшил цахимаар мэдээлэл солилцох дэд бүтцийг сайжруулж, иргэд бизнест төвөггүй хялбар үйлчилгээг үзүүлнэ.

3.4.2. Төрийн зарим чиг үүргийг мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлж, төр иргэний нийгмийн байгууллагын хамтын ажиллагааг бэхжүүлнэ.

3.4.3. Төрийн болон орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн үр ашиг, засаглалыг сайжруулж, олон нийтийн хяналтыг сайжруулна.

3.4.4. Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх олон нийтийн хяналтыг бий болгож, 5 Ш ажиллагааг үргэлжлүүлнэ.

3.4.6. Сум болгонд "ХУР ДАН" төвийн үйлчилгээг бүрэн нэвтрүүлэх

ДӨРӨВ. ХҮН БА ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН

4.1. Уламжлалт нүүдлийн аж ахуй ба сорилт бэрхшээл

4.1.1. Ус, хөрс, бэлчээрийг хамгаалах, газрын доройтол, цөлжилтөөс сэргийлэх арга хэмжээ авна.

4.1.2. Бэлчээрийн мал аж ахуйд зохистой сүргийн бүтэц, ашиг шимт байдал, байгальд ээлтэй мал маллах зөв дадлуудыг нэгтгэсэн стандартыг нэвтрүүлж, бэлчээрийн доройтлыг бууруулна.

4.1.3. Бэлчээрийг гэрээгээр ашиглуулах замаар ашиглагч-малчдыг хариуцлагажуулна.

4.1.4. Гэрээний дагуу даацаа хэтрүүлээгүй, зөв зохистой маллаж, бэлчээр хамгаалж байгаа малчдыг бага хүүтэй ногоон зээлд хамруулах боломжийг банк санхүүгийн байгууллагуудтай хамтран бүрдүүлнэ.

4.1.5. Бэлчээрийг усжуулах, худагжуулах ажлыг үргэлжлүүлэн малын бэлчээрийн нөөцийг нэмэгдүүлнэ.

4.1.6. Бэлчээрт хөнөөл учруулж буй царцаа, үлийн цагаан оготно гэх мэт мэрэгч амьтадтай байгаль орчинд ээлтэй аргаар тэмцэн, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ.

4.1.7. Газар ашиглагчдын хариуцлагыг нэмэгдүүлж, эвдрэл, доройтолд орсон газрыг нөхөн сэргээж, цөлжилт, газрын доройтлыг бууруулна.

4.2. Ногоон эдийн засаг

0000000013

4.2.1. Ногоон хөрөнгө оруулалт, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох төсвийн хөрөнгө оруулалт, гадаад зээл, тусламжийн удирдлага, бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

4.2.2. Хог хаягдлыг бууруулах, байгалийн нөөцийг хэмнэх, үр ашгийг дээшлүүлэх, дахин боловсруулж, ашиглах санаачилгуудыг дэмжин байгальд ээлтэй техник технологийг нэвтрүүлж, ногоон бүтээгдэхүүн, тогтвортой хэрэглээ, амьдралын ногоон хэв маягт тулгуурласан "Тойрог" эдийн засгийн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

4.2.3. Ногоон технологи, инновац, судалгаа шинжилгээ, гарааны бизнес, ногоон ажил эрхлэлтийг дэмжин, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ.

- 4.2.4.Ухаалаг, хэмнэлттэй хэрэглээ, байгальд ээлтэй үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ.
- 4.2.5. Үртсэн шахмал түлшний үйлдвэр байгуулах.

4.2.6. Сумын нутагт дэвсгэрт ургадаг бүх төрлийн мод, ургамал, рашаан, булгийн химийн найрлага, эмчилгээний ач холбогдлыг болон нөөцийн нарийвчилсан судалгаа хийх, ардын уламжлагдсан ба эмийн ургамлын эмчилгээний сувилалын газар, рашаан савлагааны үйлдвэр байгуулахыг бодлогоор дэмжинэ.

4.2.7. Эрчим хүчний хэмнэлттэй, дэвшилтэт технологи бүхий амины болон нийтийн орон сууц, дэд бүтцэд олгох ногоон зээлийн хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

4.2.8. Эрчим хүч, хөдөө аж ахуй, барилга, тээвэр, аж үйлдвэр, хог хаягдлын салбарын хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулна.

4.2.10. Ногоон хэрэглээг нэмэгдүүлэх бодит хөшүүргүүдийг үе шаттай бий болгож, төрийн худалдан авалтыг ногоон худалдан авалтад шилжүүлнэ.

4.2.11. Ногоон хөгжлийн шийдэл, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох боловсролын кампанит ажлыг хэрэгжүүлнэ.

4.2.12. Ой хээрийн болон обьектын гал, түймэр унтраах "Галын тасаг", багаж, техник, байртай болох асуудлыг холбогдох эрх бүхий байгууллагуудад тавьж, шийдвэрлүүлнэ.

ТАВ. ХОТ ХӨДӨӨГИЙН ТЭНЦВЭРИЙГ ХАНГАХ БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

5.1 Хойд бүсийн хөгжил

- Аж үйлдвэр, хүнд үйлдвэрлэл
- Шинжлэх ухаан технологи
- Байгаль, рашаан сувилал, хил орчмын аялал жуулчлал
- Эрчимжсэн хөдөө аж ахуй, газар тариалан

5.1.2. Орон нутгийн үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, худалдаа, бирж, тээвэр логистикийн цогцолборыг кластераар хөгжүүлэх тохиромжтой тодорхой байршлыг санал болгож, хүсэлт гаргасан хувийн хэвшил, хоршоодыг дэмжинэ.

0000000014

5.1.3. Мал амьтнаас хүнд халдварладаг халдварт өвчний хяналт, сэргийлэлт, яаралтай хариу арга хэмжээний бэлэн байдлыг хангахад бодлогоор анхаарна.

5.2 Жаргалант сумын хөгжлийн төлөвлөлт

5.2.1. Иргэдийн хэлэлцүүлэг, саналд үндэслэн Сумын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд нэмэнлт өөрчлөлт оруулан боловсруулан баталж, хэрэгжүүлж эхлэх

5.2..2. Нэгдсэн дулааны шугам, сүлжээнд өргөтгөл-шинэчлэл хийж, Гэр хорооллын айл өрхийн 15 хүртэл хувийг төвлөрсөн дулаан, цэвэр, бохир усын инженерийн шугам сүлжээнд холбох

5.2.4. "Хоггүй Жаргалант" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх /хог ангилан ялгах, ландфил, шатаах зуух/

5.2.7. Төвийн Албан байгууллагуудын нийтийн бие засах газрыг стандартын шаардлагад нийцүүлэх

5.2.8. Хүн ба ачаа тээврийн товчоо байгуулж нэгдсэн удирдлага зохион байгуулалтаар хангана.

5.2.9. **"Сайжруулсан шахмал түлш"**ний үйлдвэр барьж байгуулах санал, санаачилгыг дэмжинэ.

_____oOo_____

0000000015